ਸ਼੍ਰੀ ਉੱਤਮ ਚੰਦ (ਡੀ) ਥਰੂ ਐੱਲਆਰਐੱਸ।

ਬਨਾਮ

ਨਾਥੂ ਰਾਮ (ਡੀ) ਐਲਆਰਐਸ ਦੁਆਰਾ। ਅਤੇ ਹੋਰ .

(2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 190)

15 ਜਨਵਰੀ, 2020

[ਐਲ. ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾਃ

ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ-ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਹੱਦਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। - ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ - ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ –ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ –ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ-ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

ਆਯੋਜਿਤ : 1. ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਲਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਰਸੀਦਾਂ 1963 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਵੰਬਰ, 1963 ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਕਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਨਤੀਜੇ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 15 ਅਤੇ 16] [10-ਬੀ-ਸੀ; 13-ਬੀ-ਈ]

ਐੱਮ ਸਿੱਦੀਕੀ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਐੱਲ. ਆਰ. ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ। (2019) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ. ਸੀ. 1440-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਟੀ ਅੰਜਨੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ । ਬਨਾਮ ਸੋਮਲਿੰਗੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ । (2006) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 570: [2006] 5 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 200; ਕੁਰੇਲਾ ਨਾਗਾ ਦਰਵਾ ਵੁਦਿਆ ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਗਲ਼ਲਾ ਜਾਨੀ ਕੰਮਾ ਉਰਫ ਨਚਰਮਾ (2008) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 150: [2008] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 849; ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਰਦਾਬਾਈ (ਮ੍ਰਿਤਕ)। (2019) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 369; ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ । (2019) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 729-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ. ਕਰਨਾਟਕ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਕਫ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2004) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 779: [2004] 1 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 255; ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਬਨਾਮ ਅੱਬਾਸ ਉਰਫ ਗੁਲਾਬ ਰੁਸਤਮ ਪਿੰਜਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਗਾਦਾਬਾਈ (ਮ੍ਰਿਤਕ) (2017) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 705-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2006] 5 ਪੂਰਕ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 200	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 8
[2004] 1 ਪੂਰਕ ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 255.	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 9
[2008] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 849	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 9
(2017) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 705	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 9
(2019) 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 369	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 13
(2019) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 729	ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ	ਪੈਰਾ 14
(2019) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ. ਸੀ. 1440	ਦੇ ਬਾਅਦ	ਪੈਰਾ 15

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 190.

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 18.02.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਰਐਸਏ ਨੰ. 2003 ਦਾ 225.

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇਵੀ, ਆਰ. ਵਿਜੈਨੰਦਨ ਰੈੱਡੀ, ਐਡ. ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਉੱਤਮ ਚੰਦ (ਡੀ) ਥਰੂ ਐੱਲਆਰਐੱਸ। ਬਨਾਮ ਨਾਥੂ ਰਾਮ (ਡੀ) ਐਲਆਰਐਸ ਦੁਆਰਾ। ਅਤੇ ਹੋਰ

ਗਗਨ ਗੁਪਤਾ, ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਵਿਪਿਨ ਗੁਪਤਾ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ

1. ਮੁਦਈ 18 ਫਰਵਰੀ, 2011 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਮੁਦਈ ਨੇ 21 ਮਾਰਚ, 1964 ਨੂੰ ਹੋਈ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿਭਾਗ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 4 ਜਨਵਰੀ, 1965 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ 17 ਫਰਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

3. ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਪਿਛਲੀ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦਾਦਾ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ।
4. ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨਃ

"1. ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ?
2. ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ?
3. ਕੀ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ?
4. ਕੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
5. ਕੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ?
6. ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

. 5. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਭਵਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਲੋਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਕਲਰਕ ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਚੰਦਰ ਭਾਨ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ, 1965 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਖੰਨਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਚੰਦਰ ਭਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4) ਅਤੇ ਐੱਸ. ਬੀ. ਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-5) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਖਸਰਾ ਨੰ. 9 ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ (ਡੀਡਬਲਯੂ-1) ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ (ਡੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਮੁਦਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਐਕਸ. ਬੀ. 4/1 ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅੰਕ ਨੰ. 3 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਮੁੱਦੇ ਨੰਬਰ 2,4 ਅਤੇ 5 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ 2000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ। ਨੰਬਰ 1.

6. ਮੁਦਈ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। 1 ਅਤੇ 3 ਕਿ ਮੁਦਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਦੇ ਨੰ. 2 ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮਾਂਬੱਧ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 17 ਫਰਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵ 12 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਮੁੱਦਾ ਨੰ. 2 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਫਰਵਰੀ, 1979 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੰ. 4, ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਬਜ਼ਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਲੰਬਾ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੁੱਦਾ ਨੰ. 5 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ।

7. ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਵੰਬਰ, 1963 ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ

ਨਵੰਬਰ, 1995 ਤੱਕ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 17 ਫਰਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹਾਊਸ ਟੈਕਸ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕੱਚਾ ਕਮਰਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੂਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਵਿੱਚ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਉਸਾਰੀ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿਤਾ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਮਾਰਚ, 1964 ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਲ 1964 ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੀ ਅੰਜਨੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਨਾਮ ਸੋਮਲਿੰਗੱਪਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ[1] ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਮਾਰਚ, 1964 ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਨਿਰਵਿਘਨ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮਾਰਚ, 1976 ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ 17 ਫਰਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਫਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ, ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪਣ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਲੰਮਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਬਨਾਮ ਅੱਬਾਸ ਉਰਫ ਗੁਲਾਬ ਰੁਸਤਮ ਪਿੰਜਾਰੀ [4] ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾਟਕ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਕਫ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [2,] ਕੁਰੇਲਾ ਨਾਗਾ ਦਰਵਾ ਵੁਦਿਆ ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਗਲ਼ਲਾ ਜਾਨੀ ਕੰਮਾ ਉਰਫ ਨਚਰੰਮਾ [3] ਅਤੇ ਦਗਾਦਾਬਾਈ (ਮ੍ਰਿਤਕ) 'ਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

[1.] (2006) 7 ਐਸਸੀਸੀ 570

[2] (2004) 10 ਐਸਸੀਸੀ 779

[3] (2008) 15 ਐਸਸੀਸੀ 150

[4] (2017) 13 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 705

.

10. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਾਲ 1964 ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਲਈ, ਕਬਜ਼ਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

11. ਟੀ. ਅੰਜਨੱਪਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਹੈ। ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਕੌਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"12. ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਭਾਵ ਭਾਵ . ਇੱਕ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕੰਮਾਂ ਨੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੈਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਹੈ। ਗਲਤ ਕਬਜ਼ਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

13. ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈਃ

"24. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਦੇਖੋ ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ [(1995) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 496], ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਸਫ਼ਾ 504, ਪੈਰਾ 24।)

14. ਗਲਤ ਕਬਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ

ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਰੱਸਟੀ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ, ਬੇਲਿਫ ਜਾਂ ਏਜੰਟ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇਃ

"14. ... ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ [ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ] ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। [ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 65] ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਭਾਵ . ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕੰਮ, ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵੈਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਭਾਵ . ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ...

15. ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਵੰਡ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। (ਅੰਨਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਪੂਸਾਹਿਬ ਪਾਟਿਲ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ [(1995) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 543, ਸਫ਼ਾ 554: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1995 ਐਸ. ਸੀ. 895, ਸਫ਼ਾ 902], ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਸਫ਼ਾ 554, ਪੈਰਾ 14-15 ਦੇਖੋ।)"

12. ਕੁਰੇਲਾ ਨਾਗਾ ਦਰਵਾ ਵੁਦਿਆ ਭਾਸਕਰ ਰਾਓ ਵਿੱਚ, ਟੈਕਸ ਰਸੀਦਾਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਦਈ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"19. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 1957 ਤੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਟੈਕਸ ਰਸੀਦਾਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਟੈਕਸ ਰਸੀਦਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਦਈ ਸੱਚਾ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਸੀ। ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿਰਫ ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

13. ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ . ਬਨਾਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਰਦਾਬਾਈ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਹੋਰ [5], ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"13. ਐੱਮ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ [ਐੱਮ. ਵੈਂਕਟੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਬੀ. ਡੀ. ਏ., (2015) 17 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: (2017) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਈ. ਵੀ.) 387]. ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ, ਖੁੱਲਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਦੂਜੇ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਤੱਥ, 12 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ, ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਮੁਦਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਚੱਟੀ ਕੋਨਾਤੀ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਪੱਲੇ ਵੈਂਕਟ ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ [ਚੱਟੀ ਕੋਨਾਤੀ

[5] (2019) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 369

ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਪੱਲੇ ਵੈਂਕਟ ਸੁੱਬਾ ਰਾਓ, (2010) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 316: (2012) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਈ. ਵੀ.) 452], ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: (ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ ਪੰਨਾ 322, ਪੈਰਾ 15)

"15. ਐਨੀਮਸ ਪੋਸਿਡੇਂਡੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੱਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਤੱਥ, ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਗਿਆਨ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਕੁਇਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰਹਿਮ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਵਾਲ ਹੈ।"

14. ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ। ਬਨਾਮ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [6] ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"60. ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ 'ਤੇ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਕਲਾਸਿਕ ਲੋੜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਐਨ ਈ.ਸੀ vi ਭਾਵ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ, ਐਨਈਸੀ ਕਲੈਮ ਭਾਵ . ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਐਨਈਸੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ

ਭਾਵ . ਇੱਕ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਵਿੱਚ। ਪ੍ਰਤੱਖ, ਬਦਨਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਲਕ ਬਦਨਾਮ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਸਿਰਲੇਖ ਉੱਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਰੰਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਨੀਮਸ ਪੋਸਿਡੇਂਡੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤਿਆਚਾਰਕ ਦਾ ਲੰਮਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਤਿਆਚਾਰਕ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮਾਲਕ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਉਪਭੋਗਤਾ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਮਾਲਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ,

[6] (2019) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 729

ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

15. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਐੱਮ ਸਿੱਦੀਕੀ (ਡੀ) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐੱਲਆਰ ਬਨਾਮ ਮਹੰਤ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ [7] ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"747. ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ਾ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ 4 ਵਿੱਚ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਾ. ਧਵਨ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਜਾਂ ਬਦਲਵੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

748. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਕਬਜ਼ੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਹਨ-ਕਬਜ਼ਾ ਜੋ 'ਐਨਈਸੀ ਵੀ ਐਨਈਸੀ ਕਲੇਮ ਅਤੇ ਐਨਈਸੀ ਪ੍ਰੀਕਾਰੀਓ' ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਉਲਟ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਕਵੀਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੁਕਵੀਂ ਦਲੀਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

[7] (2019) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 1440

ਸ਼੍ਰੀ ਉੱਤਮ ਚੰਦ (ਡੀ) ਥਰੂ ਐੱਲਆਰਐੱਸ। ਬਨਾਮ ਨਾਥੂ ਰਾਮ (ਡੀ) ਐਲਆਰਐਸ ਦੁਆਰਾ। ਅਤੇ ਹੋਰ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ. ਪੈਰਾ 11 (ਏ) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਵੇਰਵਿਆਂ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਠੋਸ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

XX XX XX

752. ਸੁਪਰਡ ਵਿੱਚ। ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਭੁੰਜਾ, (1979) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 274, ਜਸਟਿਸ ਆਰ. ਐਸ. ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਧਾਰਨਾ "ਬਹੁਪੱਖੀ" ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ (ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ) ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ (ਅਸਲੀ ਇਰਾਦਾ). ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"13. "ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ "ਕਬਜ਼ਾ" ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਡਾਇਅਸ ਅਤੇ ਹਿਊਜ਼ ਨੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਝੱਲਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ "ਕਬਜ਼ਾ" ਹੈ। ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਉਲਝਣ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਲਮੰਡ ਦੇ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ, 12 ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, 1966 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਕਬਜ਼ਾ", ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਸਲ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਡਾਇਸ ਅਤੇ ਹਿਊਜ਼, ਆਈਬੀਆਈਡੀ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਆਰਮਜ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 29 (ਬੀ) ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਐੱਲ ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੈੱਡੀ, 1957 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 195 ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਜਗਨਨਾਥਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ "ਕਲਾਸੀਕਲ ਜ਼ਰੂਰਤ" ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

4. ਹੁਣ, ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਆਮ ਕਲਾਸੀਕਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐੱਨ. ਈ. ਸੀ. ਵੀ. ਐੱਨ. ਈ. ਸੀ. ਕਲੈਮ ਐੱਨ. ਈ. ਸੀ. ਪ੍ਰੀਕਾਰੀਓ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ ਬਨਾਮ ਦੇਬੇਂਦਰ ਲਾਲ ਖਾਨ) [(1933) ਐਲਆਰ 61 ਆਈ.ਏ 78,82]) ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯੂ ਐੱਨ ਮਿੱਤਰਾ ਦੇ "ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਟੈਗੋਰ ਲਾਅ ਲੈਕਚਰਜ਼" ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"7... ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਉਸਾਰੂ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਤਹਿਤ (ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ) ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖਣ ਲਈ (ਐਸ.ਆਈ.ਸੀ) ਜੋ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। (ਐਂਜਲ, ਧਾਰਾ 390 and 398). ਇਹ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਉਲਟ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। (6ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ, ਵਾਲੀਅਮ. I, ਲੈਕਚਰ VI, ਸਫ਼ਾ 159 ਉੱਤੇ)

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"7... ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਇੱਕ ਬਦਨਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੱਚਾ ਮਾਲਕ ਫਿਰ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵੈਰ ਜਾਂ ਇਰਾਦਾ ਜੋ ਵੀ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਖਿਤਾਬ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੈਰ ਨਾਲ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਕਰਨਾਟਕ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਵਕਫ਼ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2004) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 779 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਰਾਜੇਂਦਰ ਬਾਬੂ ਨੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

"11... ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਅਤੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਤੱਥ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: (ਏ) ਕਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ, (ਬੀ) ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਸੀ, (ਸੀ) ਕੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, (ਡੀ) ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ਈ) ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸੀ।

ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ।

ਅੰਨਾਕੀਲੀ ਬਨਾਮ ਏ ਵੇਦਨਾਇਗਮ, (2007) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 308 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਮੀਨ' ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਸੱਚਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਉਲਟ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਲਕਿ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਿਰੰਤਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਰਸੀਦਾਂ 1963 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਵੰਬਰ, 1963 ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਕਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

Advocate Shifa Kler